

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, 29 lipca 2020 r.

**Opinia do ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom zesłanym
lub deportowanym do Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich
w latach 1939–1956**

(druk nr 164)

I. Cel i przedmiot ustawy

Celem ustawy, jak wskazano w uzasadnieniu do projektu, jest zniwelowanie dotychczasowych nierówności i umożliwienie zaspokojenia słuszných roszczeń obywateli polskich zesłanych lub deportowanych do ZSRR w latach 1939–1956, którzy do tej pory nie otrzymali rekompensaty za doznane cierpienia. Ustawa przewiduje przyznanie tym osobom świadczenia pieniężnego w wysokości proporcjonalnej do okresu pobytu na zesłaniu lub deportacji w ZSRR, a ponadto określa zasady, wysokość oraz tryb przyznawania tego świadczenia.

W myśl art. 2 świadczenie pieniężne przysługiwać będzie osobom, które uzyskały na podstawie ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego decyzję Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych potwierdzającą okres przebywania w:

- 1) niewoli lub obozach internowanych oraz w obozach podległych Głównemu Zarządowi do Spraw Jeńców Wojennych i Internowanych (GUPWI) NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, i obozach podległych Wydziałowi Obozów Kontrolno-Filtracyjnych NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, spowodowanego działalnością kombatancą, lub

- 2) więzieniach i poprawczych obozach pracy oraz poprawczych koloniach pracy podległych Głównemu Zarządowi Obozów i Kolonii Poprawczych (GUŁag) NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, spowodowanego działalnością kombatancką lub działalnością uznaną za równorzędną z działalnością kombatancką, lub
- 3) więzieniach oraz poprawczych obozach pracy i poprawczych koloniach pracy podległych Głównemu Zarządowi Obozów i Kolonii Poprawczych NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, lub na przymusowych zesłaniach i deportacji w ZSRR, z przyczyn politycznych, religijnych i narodowościowych.

Świadczenie pieniężne przysługiwać będzie osobom, które posiadają obywatelstwo polskie w dniu złożenia wniosku o przyznanie świadczenia.

Zgodnie z art. 3, świadczenie pieniężne nie będzie przysługiwało osobom, które uzyskały, na mocy wyroku sądu okręgowego, odszkodowanie lub zadośćuczynienie na podstawie art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Świadczenie pieniężne przyznawane będzie jednorazowo, w wysokości 200 zł za każdy miesiąc okresu podlegania w latach 1939–1956 represjom, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy, jednak nie niższej niż 2 400 zł (art. 4).

Świadczenie pieniężne będzie przyznawane na wniosek osoby zainteresowanej, złożony do Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Oprócz podstawowych danych wnioskodawcy, wniosek będzie zawierał oświadczenie osoby zainteresowanej o niezyskaniu odszkodowania lub zadośćuczynienia na podstawie art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń, a także numer rachunku bankowego, numer rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej albo adres, na który ma być wypłacone świadczenie pieniężne. Do wniosku należało będzie dołączyć kopię dokumentu potwierdzającego obywatelstwo polskie (art. 5).

Ustawa umożliwia osobie zainteresowanej zamieszkałej za granicą złożenie wniosku o wypłatę świadczenia w państwie zamieszkania na rachunek bankowy tej osoby za granicą (art. 6).

Organem właściwym w sprawie przyznania, ustalenia wysokości oraz wypłaty świadczenia pieniężnego będzie Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Przyznanie, ustalenie wysokości oraz odmowa przyznania świadczenia pieniężnego następować będzie w drodze decyzji administracyjnej (art. 7). Świadczenie pieniężne będzie wypłacane w terminie miesiąca od dnia doręczenia osobie zainteresowanej decyzji o przyznaniu świadczenia (art. 8). Świadczenie pieniężne będzie wolne od egzekucji oraz nie będzie podlegało wliczeniu do dochodu uprawniającego do innych świadczeń i dodatków (art. 10). Ponadto zgodnie z art. 12 świadczenie pieniężne będzie zwolnione od podatku dochodowego od osób fizycznych.

Ustawa wejdzie w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Projekt ustawy (druk sejmowy nr 452) został wniesiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Sejm, po przeprowadzeniu pierwszego czytania projektu na 14. posiedzeniu w dniu 16 lipca 2020 r., skierował projekt do Komisji Polityki Społecznej i Rodziny. Na etapie prac w Komisji wprowadzono do projektu następujące zmiany:

- 1) zrezygnowano z warunku posiadania obywatelstwa polskiego w chwili zesłania lub deportacji do Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w latach 1939–1956, od którego uzależnione miało być przyznanie świadczenia pieniężnego;
- 2) zapewniono możliwość wypłaty świadczenia pieniężnego również na rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej;
- 3) umożliwiono osobie zainteresowanej zamieszkałej za granicą złożenie wniosku o wypłatę świadczenia w państwie zamieszkania na rachunek bankowy tej osoby za granicą;
- 4) wprowadzono zmiany o charakterze doprecyzującym.

Sejm uchwalił ustawę na 15. posiedzeniu w dniu 24 lipca 2020 r. w brzmieniu zawartym w sprawozdaniu Komisji (druk sejmowy nr 500).

Ustawa nie budzi zasadniczych zastrzeżeń legislacyjnych.

Iwona Kozera-Rytel – Główny legislator